

Akademik Cəmil Əliyev – 70

DÜNYA ŞÖHRƏTLİ AZƏRBAYCAN ALİMİ

Azərbaycanda onkologiya elminin inkişafında böyük xidmətləri olan, görkəmli alim, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi Milli Onkologiya Mərkəzinin baş direktoru, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Rusiya Tibb Elmləri Akademiyasının, Avropa Təbiət Elmləri Akademiyasının, Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının, Rusiya Təbiət Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü, dünyanın nüfuzlu Onkoloji elmi assosiasiyaları və elmi cəmiyyətlərinin üzvü, Əməkdar elm xadimi, tibb elmləri doktoru, professor Cəmil Əliyevin 70 yaşı tamam olub.

Cəmil Əziz oğlu Əliyev 30 mart 1946-cı ildə görkəmli ictimai və dövlət xadimi, əməkdar həkim, Azərbaycanın nüfuzlu şəxsiyyətlərindən biri olan professor Əziz Əliyevin ailəsində anadan olub. C.Ə.Əliyev N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunu bitirdikdən sonra bir müddət Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun onkologiya kafedrasında baş laborant vəzifəsində çalışıb. C.Ə.Əliyev elmi-pedaqoji və həkimlik fəaliyyətinə başladığı ilk günlərdən onkologiya elminə hədsiz həvəs göstərmiş və professor A.Abbasovun rəhbərliyi altında elmi-tədqiqat işləri aparmağa başlayıb. Onun əməksevərliyi istedadının parlamasına zəmin yaradıb və o, az vaxt içərisində 1973-cü ildə “Alt dodağındərisinin və ağız boşluğunun selikli qişasının xərçənginin diaqnostika və müalicəsi” mövzusu üzrə namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək tibb elmləri namizədi elmi dərəcəsinə layiq görülüb. Bundan sonra gənc alim elmi axtarışlarını SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının Moskva şəhərində yerləşən Ümumittifaq Onkoloji Elmi Mərkəzində (ÜOEM) doktoranturada davam etdirib.

C.Ə.Əliyev tədqiqatlarını akademik N.N.Bloxin və akademik N.N.Trapeznikovun məsləhətçiliyi ilə aparıb. Onun doktorluq dissertasiyası işi onkologiyanın çox çətin sahələrindən olan onkoloji xəstələrin müalicəsində dəri plastikasının təcibi məsələlərinə həsr olunmuşdu. O, Moskvada öz fəaliyyətini təkcə elmi işlərlə məhdudlaşdırmır, praktiki cərrahlıq işləri ilə də ciddi məşğul olur, bu sahəni gündən-günə təkmilləşdirir, praktiki vərdişlərə yiyələnirdi. Praktiki

cərrahi əməliyyatların əksəriyyəti ÜOEM-in kliniki bazası olan Podolsk Mərkəzi Xəstəxanasında aparılırdı. O dövrdə Podolsk Mərkəzi Xəstəxanasında qazanılan təcrübə akademik Cəmil Əliyevin virtuoz cərrah kimi yetişməsində böyük rol oynayır.

Cəmil Əliyev keçmiş SSRİ-nin digər müttəfiq respublikalarından elmi-tədqiqat işi üçün materiallar toplayırdı. O, həmin dövrdə dəri xərçənginin ən çox rast gəlinən bölgələrdən olan Tacikistan Respublikasında dəfələrlə ezamiyyətlərdə olmuş və oradan elmi-tədqiqat işi üçün çox qiymətli materiallar gətirmişdi.

C.Ə.Əliyev 1978-ci ildə SSRİ TEA-nın Ümumittifaq Onkoloji Elmi Mərkəzində böyük müvəffəqiyyətlə “Dəri xərçəngi və melanomasında plastik cərrahiyyə əməliyyatları” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək, tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsinə layiq görüldü. ÜOEM-in direktoru akademik N.N.Bloxin və akademik N.N.Trapeznikov ona Moskvada qalması və ÜOEM-in endokrinologiya şöbəsinə rəhbərlik etməyi təklif etdilər. Lakin Cəmil Əliyev məmnunluq doğuran təkliflərə minnətdarlığını bildirərək, Bakıya qayıtmaq və sonrakı fəaliyyətini Azərbaycanda davam etdirmək istəyində olduğunu bildirdi.

O, 1978-ci ildə Rentgenologiya, Radiologiya və Onkologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun ümumi onkologiya şöbəsinin rəhbəri vəzifəsinə seçildi (1988-ci ildə bu institut Respublika Onkoloji Elmi Mərkəzi, 1995-ci ildə Milli Onkoloji Mərkəz, 2004-cü ildə isə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Onkoloji Elmi Mərkəzi, sonra isə yenidən

Milli Onkologiya Mərkəzi adlandırıldı). Bu vəzifədə çalışdığı qısa müddətdə gənc alim özünü yetkin professional tədqiqatçı, bacarıqlı həkim, səriştəli təşkilatçı kimi göstərdi və bu keyfiyyətlərinə görə 1980-ci ildə ona direktorun elmi işlər üzrə müavini vəzifəsi etibar edildi.

1990-cı ildə C.Ə.Əliyev Səhiyyə Nazirliyinin indiki Milli Onkologiya Mərkəzinin baş direktoru vəzifəsinə təyin edildi və o, artıq 26 ildir ki, bu çətin və məsuliyyətli vəzifəni şərəflə və yorulmadan yerinə yetirir.

C.Ə.Əliyev təkcə respublikamızda deyil, onun hüdudlarından kənar da onkologiya sahəsi üzrə bacarıqlı və nüfuzlu mütəxəssis kimi tanınır. Alim süd vəzisi, dəri və dayaq-hərəkət aparatı və digər orqanların şişləri zamanı ehtiyac duyulan bütün mürəkkəb cərrahi əməliyyatları bilavasitə özü yerinə yetirir və xəstələrin fəal əməyə qayıtmalarına həkim həssaslığı ilə yaxından köməklilər göstərir. Cəmil müəllim süd vəzisi şişləri zamanı yerinə yetirdiyi operativ müdaxilələrdə, xüsusilə də süd vəzisinin rezeksiyası və mastektomiyalarında müxtəlif modifikasiyalar təklif etmiş və onların cərrahlik praktikasında həyata keçirilməsində mühüm rol oynamışdır. Onun rəhbərliyi altında və bilavasitə iştirakı ilə Azərbaycanda daha çox rast gəlinən bədxassəli şişlərdən süd vəzisi, dəri, qırtlaq və digər orqanların xərçəngi üzrə silsilə elmi-tədqiqat işləri aparılmışdır və hazırda da bu elmi istiqamət müvəffəqiyyətlə davam etdirilir. Cəmil müəllimin əməliyyat önlü müalicənin aparılmasında yeni metodlar işləyib hazırlaması və onları səhiyyə praktikasında geniş tətbiq etməsi travmatik əməliyyatlara göstərişləri məhdudlaşdırmağa imkan vermiş, orqansaxlayıcı əməliyyatların istifadə imkanlarını xeyli genişləndirmişdir. Süd vəzisi xərçəngi zamanı işlənilmiş hazırlanmış reabilitasiya-bərpa müalicə kompleksi və orqansaxlayıcı əməliyyatlarda istifadə edilən orijinal aparatların yaradılması belə xəstələrin əksəriyyətinin tamdöyərli həyata və ictimai-faydalı əməyə qayıtmalarına imkan vermişdir. Akademik C.Ə.Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi altında bu kompleksin praktikaya tətbiqi nəticəsində əlil xəstələrin sayı 2,5 dəfə azalmışdır. Eyni zamanda, alimin süd vəzisi xərçəngi xəstəliyinin inkişaf mərhələlərinin Beynəlxalq Təsnifatına etdiyi düzəliş dünya miqyasında həmin səviyyədə qəbul edilərək, xəstələrin müalicə taktikasının yenidən qurulmasına şərait yaratmışdır.

Akademik C.Ə.Əliyevin və onun rəhbərlik etdiyi kollektivin apardığı elmi-tədqiqat işlərinin bir hissəsi də süd vəzisinin bədxassəli və xoşxassəli şişləri olan xəstələrdə hepatit B və C viruslarının yayılmasına aiddir. Bu tədqiqatların nəticələri dünyada ilk dəfə sübut etmişdir ki, gizli keçən hepatit B süd vəzisi xərçəngi olan xəstələrin müalicəsinin nəticələrinə mənfi təsir göstərir. Belə tədqiqatların nəticələri 1996-cı ildə çapdan çıxmış “Süd vəzisi

xərçəngi və qaraciyərin funksional vəziyyəti” və 2006-cı ildə çap olunmuş “Onkoloji xəstələrdə qaraciyərin subklinik patologiyası” adlı monoqrafiyalarda öz əksini tapmışdır.

1988-ci ildə SSRİ Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən Cəmil müəllimə professor elmi adı verilib. Onun rəhbərliyi altında 40 nəfərdən çox namizədlik və 8 nəfər doktorluq dissertasiyası müdafiə edib. Hazırda o, daha bir neçə doktorluq və namizədlik dissertasiyasının məsləhətçisi və elmi rəhbəridir. Gənc elmi kadrların yetişdirilməsindəki fəaliyyətini fəal surətdə davam etdirir. Onun elmi məktəbinin yetirmələri təkcə Azərbaycanda deyil, xarici ölkələrdə də onkologiyanın kliniki, eksperimental və nəzəri sahələri üzrə çalışır, elmi axtarışlarını davam etdirirlər.

Akademik Cəmil Əliyev 600-dən çox elmi işin, 17 monoqrafiya və 14 metodiki göstərişin, 10 ixtira üzrə müəlliflik şəhadətnaməsinin, 2 patentin müəllifidir. O, həmmüəlliflərlə birgə yazdığı “Dərinin bədxassəli şişlərində plastik operasiyalar” adlı monoqrafiyasına görə 1980-ci ildə SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının akademik N.N.Petrov adına mükafatına layiq görülüb. Rusiyada, Almaniyada, ABŞ-da, İngiltərədə, Fransada, Yaponiyada, Avstriyada, Türkiyədə, Özbəkistanda və digər xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq qurultay, simpozium, konqres və konfranslarda təqdim etdiyi elmi məruzələri çox yüksək qiymətləndirilmişdir.

Cəmil müəllim 1994-cü ildə Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun onkologiya kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilmiş və bu günə qədər də həmin vəzifədə pedaqoqluq fəaliyyətini yorulmadan davam etdirir.

C.Ə.Əliyevin 2001-ci ildə Rusiya Tibb Elmləri Akademiyasının, bir qədər sonra isə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmişdir.

İngiltərənin Xammersmitt Kral Universitetinin fəxri professoru, Avropa Tibbi Onkologiya Cəmiyyətləri Assosiasiyasının üzvü, MDB ölkələri Onkoloji Cəmiyyətləri Assosiasiyasının üzvü, Nyu-York Elmlər Akademiyasının, Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının həqiqi üzvü seçilmiş, “Azərbaycan onkologiya və həmmərz elmlər jurnalının baş redaktoru, “Biomedicina” jurnalının redaksiya şurasının üzvü, respublika Səhiyyə Nazirliyinin onkologiya üzrə Attestasiya Komissiyasının sədri, respublika Elmi-Tibbi Onkoloqlar Cəmiyyətinin sədri, onkologiya üzrə doktorluq və namizədlik dissertasiyalarının Müdafiə şurasının sədri vəzifələrini uğurla yerinə yetirir. O, həmçinin “Dünya həkimləri nüvə müharibəsinə qarşı” Beynəlxalq Təşkilatının Azərbaycan Komitəsinin sədridir. Cəmil müəllim uzun müddət Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Tibb üzrə Ekspert Şurasına rəhbərlik etməsi, onkologiya

üzrə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin baş mütəxəssisi vəzifəsində uğurla çalışır.

Akademik C.Ə.Əliyev Azərbaycan Respublikasının “Şöhrət” ordeninə, “Səhiyyə əlaçısı” döş nişanına, Y.Məmmədəliyev adına mükafata, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin “M.Topçubaşov mühazirələri” mükafatına, AMEA-nın akademik M.Mirqasimov adına mükafatına, eləcə də bir sıra nüfuzlu beynəlxalq təltif və mükafatlara layiq görülüb. O, Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyasının Böyük qızıl medalı ilə təltif olunub.

Zənginliklərlə dolu məhsuldar yaradıcılığının müdriklik dövrünü yaşayan və gənclərə örnək olan görkəmli alimimizi yubileyi münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Sizə Azərbaycan onkologiya elminin və səhiyyəsinin gələcək inkişafı naminə uzun illər səmərəli fəaliyyət arzulayırıq.

Akademik ƏHLİMAN ƏMİRASLANOV,

***AMEA Biologiya və Tibb Elmləri
Bölməsinin akademik-katibi, AR Milli
Məclisinin Səhiyyə Komitəsinin sədri***